



STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

KAZIMIERO SIMONAVIČIAUS UNIVERSITETO
STUDIJŲ PROGRAMOS *PSICHOLOGIJA*
VERTINIMO IŠVADOS

Grupės vadovas

prof. dr. Mindaugas Rugevičius

Grupės narys

doc. dr. Evaldas Kazlauskas

Išvados parengtos lietuvių kalba
Report language – Lithuanian

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Psichologija
Studijų sritis	Socialiniai mokslai
Studijų kryptis	Psichologija (S100)
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	Pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė, 4 metai; iššęstinė, 5 metai
Studijų programos apimtis kreditais	210
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Psichologijos bakalauro kvalifikacinis laipsnis

TURINYS

TURINYS	3
I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	5
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai.....	5
2.2. Programos sandara	7
2.3. Personalias	8
2.4. Materialieji ištekliai.....	9
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	11
2.6. Programos vadyba.....	12
III. REKOMENDACIJOS	15
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS	16

I. ĮŽANGA

Išorinio vertinimo metu išanalizuota pateikta savianalizės medžiaga ir atliktas vizitas į Kazimiero Simanavičiaus universitetą (toliau - KSU), kuriame numatoma vykdyti naują pirmos pakopos *Psichologijos* studijų programą, bei UAB Psichologijos akademiją (toliau - PA), kuri turėtų dalyvauti studijų programos vykdyme pagal 2015 m. vasario 3 d. Jungtinės veiklos sutartį, sudarytą tarp KSU ir PA (toliau – Sutartis). Vizite (2015 06 04) dalyvavo ekspertų grupės nariai - prof. dr. Mindaugas Rugevičius ir doc. dr. Evaldas Kazlauskas. Po vizito buvo pateikti ekspertų paprašyti dokumentai: *KSU neformaliuotu ar savaiminio mokymosi būdu įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo tvarkos aprašas, Kursinio darbo rašymo metodiniai nurodymai ir patarimai, Bakalauro baigiamųjų darbų rašymo reikalavimai ir metodiniai nurodymai, KSU bakalauro baigiamojo darbo gynimo organizavimo tvarka, KSU egzaminų sesijos organizavimo ir studijų rezultatų vertinimo tvarka, Studentų praktikos vietų atrankos kriterijai*. Papildomai buvo pristatytas *Prenumeruojamų duomenų bazių sąrašas* ir *Papildoma informacija dėl laboratorinės įrangos*.

Savianalizės tekstas parengtas pakankamai gerai. Jis leidžia susidaryti vaizdą apie programos tikslus, sandarą, studijų proceso organizavimą. Tačiau pateiktoje medžiagoje nebuvo *Perspektyvinio materialinės bazės gerinimo plano*, kuris pagal *Ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodikos (pakeistos 2014 m. gruodžio 18 d. SKVC direktoriaus įsakymu Nr. V-67) (toliau – Metodika)* 23.2 punktą yra privalomas. Jis buvo pateiktas papildomai kaip *KSU Atsakymo į vertinimo išvadų projektą* dalis.

Ekspertų susitikimai su administracija, studijų programos rengimo grupe, būsimais dėstytojais, socialiniais partneriais, o taip pat susipažinimas su materialiąja baze bei dokumentų analizė įgalino susidaryti pakankamai išsamų numatomos vykdyti studijų programos vaizdą.

Rengiant ir įgyvendinant šią studijų programą, Sutarties pagrindu dalyvauja (dalyvaus) du juridiniai asmenys – aukštoji mokykla KSU ir aukštosios mokyklos statuso neturinti PA¹. Pagrįsdami bendradarbiavimą programos rengėjai vizito metu nurodė, kad studijų programą vertinimui teikia KSU, o PA dalyvauja programoje kaip *know-how* partneris. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, vadovaujantis Mokslo ir studijų įstatymo 4 straipsnio 20 dalimi bei 6 straipsnio 3 dalimi, asmens mokymasis aukštojoje mokykloje pagal tam tikrą studijų programą atitinka *Studijų* sąvoką. Tuo tarpu studijas organizuoti bei vykdyti gali tik aukštoji mokykla, turinti Mokslo ir studijų įstatymo nustatyta tvarka išduotą leidimą studijoms ir su studijomis susijusiai veiklai vykdyti.

¹ SMPR duomenų lentelė.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija PA nėra išdavusi leidimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusios veiklos.

Tačiau Sutartyje šalys (KSU ir PA) yra susitarusios, kad:

- Veikdamos kartu akredituos ir vykdys psichologijos bakalauro universitetinių studijų programą (1.3.2 p.);
- Studijų programos pagrindų (Sutarties pasirašymo metu numatomi 99 ECTS kreditai) ir specialaus lavinimo dalykus (Sutarties pasirašymo metu numatomi 52 ECTS kreditai) savo kaštais, resursais ir pagal suderintą grafiką vykdo PA (t.y. apmoka dėstytojų kaštus) (3.6 p.).

Tokiu būdu iš aukščiau pateiktų Sutarties pavyzdžių yra akivaizdu, kad didžioji ketinamos vykdyti studijų programos dalis bus įgyvendinama PA, t.y. ne aukštosios mokyklos, o juridinio asmens, neturinčio teisės Lietuvoje vykdyti studijas ir (ar) su studijomis susijusios veiklos, kas neatitinka Mokslo ir studijų įstatymo nuostatų.

KSU Atsakyme į vertinimo išvadų projektą du kartus pabrėžiama, kad KSU ir PA sutartinių santykių analizė nėra visiškai korektiška „... nes teikiamos ketinamos vykdyti programos vertinimo metu turėtų būti vertinami ne ūkiniai šalių santykiai ar bendradarbiavimo formos, o teikiama programa ir dėstytojų kvalifikacijos tinkamumas ...“ (5 psl.); „KSU ir PA Bendradarbiavimo sutartis apima daugiau aspektų nei tik Psichologijos studijų programos vykdymas, todėl ... viso šios sutarties turinio tiesioginis taikymas ir siejimas su ketinama vykdyti studijų programa nėra korektiška traktuotė, peržengianti programos vykdymo kompetenciją.“ (11 psl.). Sutikti su šiais programos rengėjų argumentais negalima, nes: 1) Sutarties 3 skyriuje ypač detalai aptartas vertinimui pateiktos studijų programos vykdymas; 2) be Sutarties nebūtų pagrindo vertinant KSU programą analizuoti PA turimus materialiuosius išteklius.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Programos tikslai ir dauguma numatomų studijų rezultatų atitinka studijų rūšį ir pakopą, taip pat jie sutampa su profesiniais Europos psichologų asociacijų federacijos parengtais EuroPsy (European Certificate in Psychology) reikalavimais bei Psichologijos **reglamentu**.

Programos tikslai yra gerai apibrėžti ir aiškūs. Formuluodami studijų programos tikslus, programos rengėjai tiesiogiai nesieja jų su *Metodikoje* rekomenduojama schema iš *Studijų pakopų aprašo* (Žinios ir jų taikymas, gebėjimai vykdyti tyrimus ir t.t.). Tačiau tai nėra esminis dalykas, kadangi numatomų programos studijų rezultatų bei juos įgyvendinančių studijų dalykų (modulių) sąsajos yra parodytos.

Ekspertų nuomone, nėra pagrįstas numatomas studijų rezultatas (f) „geba praktiškai taikyti pagrindinius psichologinius tyrimo metodus, kitus mokslinius žmogaus pažinimo metodus bei panaudoti jų rezultatus tam, kad išsiaiškintų reiškinį priežastis, numatytų pagrindines vystymo ar poveikio kryptis“. Šio studijų rezultato konkretizavimas atskiruose studijų dalykuose skiriasi, ypač kalbant apie psichologinį įvertinimą. Vienuose studijų dalykuose studentai turės „išmanyti svarbiausių projekcinių bei psichometrinių metodikų naudojimą“ (*Psichologinių tyrimų metodai klinikinėje psichologijoje*), kituose „Korektiškai ir etiškai atlikti, **interpretuoti ir panaudoti** įvairių psichologinių tyrimų, taikant stebėjimo, apklausos, **testavimo**, atvejų analizės, psichometrinių metodų, eksperimento bei kt. metodus, rezultatus...“ (*Psichologinių tyrimų metodai raidos ir pedagoginėje psichologijoje*). Susidarė įspūdis, kad programos rengėjai nesutaria tarpusavyje, kaip giliai supažindinti studentus su psichologinio įvertinimo metodikomis. Nors programos apraše deklaruojama, kad bakalauro studijose studentai nerengiami savarankiškai psichologo praktikai, kai kurių dalykų aprašuose numatyta formuoti antrajai studijų pakopai būdingas kompetencijas. Susitikimų su studijų programos rengimo grupe ir dėstytojais metu paaiškėjo, kad supažindinant studentus su psichologijos metodais bus laikomasi vienodų nuostatų, atitinkančių EuroPsy reikalavimus. Tačiau dalykų aprašus būtina suvienodinti.

Kai kuriuose dalykų aprašuose vietoje termino „numatomi studijų rezultatai“, naudojamas terminas „siekiniai“. Šis terminas išliko net dalykų aprašo formoje. Bet tai yra antraeilis dalykas, svarbu tai, kad visuose dalykų aprašuose aiškiai formuluojama „ką studentai turi žinoti, suprasti ir gebėti pritaikyti po studijų baigimo“.

Programos autoriai išsamiai analizuoja psichologijos specialistų poreikį Lietuvoje. Susitikime su programos rengimo grupe, dėstytojais ir socialiniais partneriais buvo siekiama išsiaiškinti, kuo ši programa skiriasi nuo kitų Lietuvos universitetuose vykdomų psichologijos studijų programų. Visi programos dalyviai akcentavo tai, kad ketinama vykdyti studijų programa yra labiau orientuota į praktinių įgūdžių formavimą, kartu išlaikant būtiną psichologijos bakalaurui teorinį rengimą.

Daugelyje Vakarų Europos šalių tik 15-20 % psichologijos bakalaurų tęsia studijas psichologijos magistrantūroje. Kiti absolventai dirba kitose sferose arba studijuoja kitų kryptių magistrantūrose. Panaši tendencija formuojasi ir Lietuvoje. Taigi, nauja psichologijos bakalauro programa išplės pretendentų tapti psichologijos magistrais ratą bei padidins bazinį psichologinį išsilavinimą turinčių asmenų skaičių. Tai atitinka studentų poreikius (psichologija – viena populiariausių studijų programų) ir darbdavių interesus. Susitikime su socialiniais partneriais buvo aiškiai įvardyta, kad programos absolventai yra laukiami organizacijose dirbti su psichologija susijusiose srityse (personalo skyriuose, darbuotojų kvalifikacijos kėlimo komandose ir pan.).

Programos tikslai ir dauguma numatomų studijų rezultatų yra apibrėžti ir aiškūs, pagrįsti akademiniais ir profesiniais reikalavimais, atitinka studijų rūšį ir pakopą, bet naudojama juos apibūdinti terminologija ne visada sutampa. Programa paremta aiškiais darbo rinkos poreikiais ir yra tinkama darbdaviams. Programos pavadinimas (Psichologija), numatomi studijų rezultatai, turinys ir suteikiamas kvalifikacinis laipsnis dera tarpusavyje.

2.2. Programos sandara

Teikiama išoriniam vertinimui pirmosios studijų pakopos programa Psichologija parengta atsižvelgiant į Psichologijos studijų krypties reglamento ir EuroPsy rekomendacijas. Programos apimtis (210 kreditų) yra pakankama studijų rezultatams pasiekti, numatoma jos trukmė ilgesnė nei įprasta 210 kreditų programoms – 4 metai. Tai leido sumažinti semestro krūvį studentams ir, lyginant su kitomis analogiškoms Lietuvoje vykdomomis programomis, padidinti kontaktinių valandų skaičių dalykuose, išlaikant pakankamas savarankiško darbo apimtis. Tai laikytina programos privalumu, nes psichologijos studijose daug laiko reikia praktinių įgūdžių formavimui.

Padidinus kontaktinių valandų skaičių, jų struktūroje santykinai mažai laiko skiriama teorinėms studijoms (paskaitoms). Programos rengėjai tiek vizito metu, tiek programos apraše pabrėžė, kad „lyginant su kitų Lietuvos universitetų programomis, tai būtų vienintelė psichologijos bakalauro studijų programa orientuota į taikomąją psichologiją“ (19 psl.). Ekspertams kilo abejonių, ar tokia orientacija nepakenks bazinių psichologijos krypties dalykų studijoms. Diskusijoms šiuo klausimu buvo skirta daug laiko susitikime su būsimais programos dėstytojais. Diskusijose paaiškėjo, kad teorinių valandų sumažinimas susijęs su programos koncepcija, numatančia orientaciją į studentų poreikius ir didesnę studijų rezultatų pritaikomumą, dėstytojai tai daro sąmoningai ir yra įsitikinę, kad naudojant naujus interaktyvius studijų metodus, teorinių valandų pakaks pasiekti numatomus studijų rezultatus.

Visumoje programa yra sudaryta neblogai, dalykai subalansuoti ir tolygiai išdėstyti. Tačiau yra keletas taisytinių dalykų:

- Studijų programoje išskiriami *Studijų programos specialaus lavinimo dalykai*. Dabartiniuose teisės aktuose tokio skirstymo nėra (žr. *Metodikos* 16 p.). Pateikiant duomenis, kokiai dalykų grupei kiek skiriama kreditų, tekstas yra klampus, norint jį suprasti nuolat tenka perskaičiuoti kreditus.
- Programos autoriai kaip privalumą nurodo, kad „studijų programa leidžia studijuoti dalykų blokus“. Iš tiesų yra atvirkščiai, studentų galimybė pasirinkti yra minimali. Leidžiama rinktis tik bendrauniversitetinius dalykus, specialybės pasirenkamų dalykų nėra. Vizito metu tai pripažino ir programos rengėjai, nurodę, kad rengiant programą jie nerado, kokius

dalykus būtų galima perkelti iš privalomų į pasirenkamus. Programos rengėjų nuomone tam trukdo ir nelankstus *Psichologijos reglamentas*. Pasirenkami dalykai studijų programoje yra įvardinti kaip laisvai pasirenkami. Tačiau laisvai pasirenkamų dalykų programoje nėra, rinktis galima tik iš keturių pateiktų alternatyvų. Tai aiškiai aprašyta tik *Studijų programos aprašo santraukoje* (3 priedas), programos apraše pasirinkimai aprašyti neaiškiai, jame nurodoma, kad „Laisvuosius dalykus studentai gali pasirinkti savo nuožiūra“ (17 psl.), nors iš tiesų taip nėra.

- Kaip programos privalumą jos autoriai nurodo tai, kad studentams „sudaroma galimybė gilintis į vienos grupės dalykus visą semestrą“ (19 psl.). Šis siekis kartais kenkia dalykų nuoseklumui. Pvz., abejotina, ar *Jutimų ir suvokimų* dalykas gali būti dėstomas prieš *Nervų sistemos anatomiją ir fiziologiją*.
- Vizito metu, kaip programos privalumą rengėjai akcentavo tai, kad labai anksti pradedami dėstyti asmenybiniai ir socialiniai dalykai. Studijų plane to nesimato. Kognityvinės psichologijos dalykai pradedami dėstyti 1 semestre, o Socialinė psichologija tik nuo 3 semestro.
- Vieniems 5 kreditų dalykams skiriama 130 valandų, kitiems – 140 val.
- Studijų programos tinklelyje praktikai skirta 22 kreditai, *Studijų programos aprašo santraukoje* nurodyta 15 kreditų.

Programos sandara atitinka teisės aktų, įskaitant Psichologijos studijų krypties reglamentą ir EuroPsy rekomendacijas, naujausius mokslo ir technologijų pasiekimus, išskyrus dalykų grupių įvardinimą. Studijų dalykai ir/ar moduliai išdėstyti pakankamai nuosekliai. Dalykų ir/arba modulių turinys atitinka studijų rūšį ir pakopą. Dalykų/modulių turinys ir metodai yra tinkami siekiant užsibrėžtų studijų tikslų ir atitinka numatomų studijų rezultatų formuluotę. Rekomenduojama į studijų programą įtraukti pasirenkamus studijų krypties dalykus.

2.3. Personalas

Šios programos įgyvendinimui numatytas pasitelkti pedagoginis personalas atitinka teisės aktų reikalavimus. Į numatomų dėstytojų grupę įtraukti ne tik psichologijos ir kitų socialinių mokslų, bet ir biomedicininį mokslų atstovai. Jų vykdomi tyrimai tiesiogiai susiję su studijų programa. Tačiau dauguma dėstytojų yra kitų universitetų atstovai ir dirbs nepagrindinėse pareigose. Todėl kyla pagrįstų abejonių, ar nepagrindinėse pareigose dirbantys dėstytojai visą studijų laiką dalyvaus įgyvendinant studijų programą, ar bus pakankamas dėstytojų branduolys, sudarysiantis ne formalų, o realiai veikiančią studijų programos komitetą.

Vizito metu buvo pateikti ne pagrindinėse pareigose dirbsiančių dėstytojų raštiški įsipareigojimai dalyvauti numatomoje studijų programoje (nenurodant ar dirbs KSU, ar PA), konstatuota, kad dalis jų jau eilę metų bendradarbiauja su PA. Dalis susitikimo metu dalyvavusių dėstytojų nurodė, kad dalyvavo rengiant studijų programą (nors jų pavardžių rengėjų sąrašė nėra), yra pasirengę ne tik dėstyti, bet dalyvauti studijų programos komitete, kartu vykdyti mokslinius tyrimus. Nežiūrint to, labai didelis kviestinių dėstytojų skaičius yra programos trūkumas.

Kaip matyti iš KSU ir PA Sutarties 3.6 punkto, studijų programos pagrindai (99 ECTS kreditai) ir specialaus lavinimo dalykai (52 ECTS kreditai) bus įgyvendinami PA. Taigi, pagal Sutartį, didžioji dalis personalo, skirta įgyvendinti studijų programą yra PA personalas. Vizito metu gauta priešinga informacija. Susitikime su ekspertais dalyvavę dėstytojai tvirtino, kad yra pasirengę dirbti KSU, programos rengėjai taip pat teigė, kad didžioji dalis personalo dirbs KSU. *KSU Atsakyme į vertinimo išvadų projektą buvo patvirtinta, kad „Dėstytojų atranka ir samda bus vykdoma KSU, todėl įgyvendinant studijų programą atitiktis teisės aktų reikalavimams bus užtikrinta. Dėstytojai bus priimami pagal tipinę KSU darbo sutartį“ (5 psl.).*

Būtina pažymėti, kad susipažinimą su dėstytojų kvalifikacija apskunkino ne pagal vieną formą parengti gyvenimo aprašymai.

Programos vykdymui numatomas pasitelkti dėstytojų skaičius ir jų kvalifikacija atitinka teisės aktų reikalavimus ir yra tinkama numatomiems studijų rezultatams pasiekti, jų vykdomi moksliniai tyrimai tiesiogiai susiję su studijų programa. Programos trūkumu yra labai didelis kviestinio personalo skaičius, nes nėra pagrįstų garantijų, kad dėstytojai visą studijų laiką dalyvaus įgyvendinant studijų programą.

2.4. Materialieji ištekliai

Vizito metu buvo susipažinta su materialiaisiais KSU ir PA ištekliais. Papildomai buvo pristatytas *Prenumeruojamų duomenų bazių sąrašas* ir *Papildoma informacija dėl laboratorinės įrangos*. Po susipažinimo su išvadų projektu buvo pateiktas *Perspektyvinis materialinės bazės gerinimo planas*.

Bendras patalpų skaičius yra pakankamas studijoms vykdyti.

Bendras KSU patalpų plotas yra beveik 2000 m², iš jų daugiau kaip 1400 m² užima mokslui skirtos erdvės. Įrengta 14 auditorijų kurios aprūpintos šiuolaikinėmis technologijomis ir studijų veikloms skirtomis darbo priemonėmis ir biblioteka su skaitykla. Yra 1 kompiuterių auditorija, kurioje yra 30 darbo vietų, lengvai transformuojama kūrybinių-techninių laboratorijų erdvė.

Dalis užsiėmimų bus vykdomi PA patalpose. Atkreiptinas dėmesys, kad programos apraše (25 psl.) nurodoma, kad „dalis studijų užsiėmimų bus vykdomi nuomojamuose iš UAB „Psichologijos akademija“ patalpose (adresu Trakų g. 8-2a).“ Iš Sutarties teksto ir pokalbių vizito metu paaiškėjo, kad PA patalpos bus ne nuomojamos, bet neatlygintinai naudojamos remiantis Sutartimi.

PA studijoms yra parengtos keturios apie 150 m² auditorijos bei dvi kompiuterizuotos laboratorijos. 2015 metais šias patalpas planuojama papildyti dar 500 m² naujai įrengiamų patalpų PA. Kol kas trūksta specializuotų patalpų (psichologinio konsultavimo mokymui, laboratorinių darbų atlikimui). Vizito metu buvo pristatytas planas, kaip šiems tikslams bus įrengtos baigiamos remontuoti patalpos PA, jis pateiktas raštu kartu su *KSU Atsakymu į vertinimo išvadų projektą*.

Kompiuterinės įrangos programos vykdymui pakanka. Psichologinio įvertinimo studijoms PA turi savo sukurtą kompiuterinę universalią testavimo sistemą „UTS“, kurią panaudos pagrindais numatoma naudoti studijų programoje. Papildomoje informacijoje dėl laboratorinės įrangos programos rengėjai nurodo, kad „UTS“ sistemoje galima atlikti klasikinius atminties, dėmesio ir suvokimo eksperimentus. *Perspektyviniame materialinės bazės gerinimo plane nurodoma, kad 2016 – 2020 planuojama sistemą praplėsti 25 suprogramuotais eksperimentais laboratoriniams darbams vykdyti. Naudodamiesi šia sistema tyrėjai ir studentai gali atlikti ne tik iš anksto suprogramuotus eksperimentus, bet ir patys kurti bei atlikti savo eksperimentus. Vizito metu tuo įsitikinti nepavyko dėl techninių nesklaidumų, laisvoje prieigoje prie sistemos tokios galimybės nėra.*

Programos autoriai nurodo, kad mokymosi tikslams naudojami nuomojami ar laisvai prieinami internetiniai portalai, skirti psichologijos eksperimentams. Plačiausią galimų eksperimentų spektrą teikia SuperLab, prieiga <http://www.superlab.com/>.“ Tačiau norint naudotis šia sistema, būtina licencija kiekvienai darbo vietai, taip pat specializuoti priedėliai. Tai numatoma įsigyti 2016 metais (planuojama pirkti licenciją 10 vartotojų). Taip pat planuojama pratęsti registraciją 2015-2020 metams „Online psychology laboratory“ (prieiga <http://opl.apa.org/Experiments/AlphabetList.aspx>), bei „Internet psychology laboratory“ (<http://ipsych.com/index.html>). Tiesa, *Perspektyviniame materialinės bazės gerinimo plane nenurodoma, kas šią įrangą įsigys – KSU ar PA. 2016 metais bus papildytas šiuo metu turimų OGR prietaisų skaičius, 2017-2020 metais nupirkti papildomi EEG įrenginiai.*

Vizito metu buvo galimybė susipažinti su elektroninėmis duomenų bazėmis, kuriose yra prieiga prie psichologinės literatūros. Duomenų bazių pakanka, tačiau KSU bazių prenumerata baigiasi 2015 metais, PA turimos prenumeratos trukmės nepateikė. *Perspektyviniame materialinės bazės gerinimo plane pateikiamas planas ir toliau prenumeruoti duomenų bazes su prieiga prie psichologinės literatūros.*

Kiti metodiniai ištekliai (vadovėliai, knygos, periodiniai leidiniai, metodinė medžiaga) kol kas yra nepakankami. Dalykų aprašuose nėra informacijos, kur studentai gali rasti pagrindinę literatūrą. Iš pateikto turimos literatūros sąrašo (4 priedas) negalima suprasti, ar bibliotekoje yra visa dalykų aprašuose nurodyta literatūra. *Perspektyviniame materialinės bazės gerinimo plane* pateikiamas psichologijos žurnalų prenumeratų bei pirkimų planas 2016 – 2020 m., bei informacija apie prieinamus mokslinės literatūros šaltinius. Jei pirkimai bus atlikti, literatūros studijoms pakaks.

Studijų programoje numatyti trys praktikos dalykai. Studijų dalykų aprašuose nėra informacijos kaip praktikos susijusios viena su kita, kokios yra potencialios praktikos vietos, kaip vyks praktikų administravimas ir vadovavimas joms. Programos apraše šios informacijos taip pat nėra. Vizito metu buvo pateikta papildoma išsami medžiaga apie studentų praktikos vietų atrankos kriterijus. Susitikime su socialiniais partneriais pastarieji patikino, kad jų organizacijos sutinka priimti programos studentus į praktiką. Taip pat vizito metu buvo paašškinta trijų praktikų vykdymo idėja bei jų nuoseklumas, nuo pirmos iki trečios praktikos suteikiant studentui vis daugiau savarankiškumo.

*Studijų programą vykdys KSU, pagal jungtinės veiklos sutartį naudodamasi PA patalpomis ir įranga. Studijų patalpos kol kas nėra pilnai tinkamos kokybės atžvilgiu, tačiau šiuo metu yra rengiamos. Kompiuterinės įrangos programos vykdymui pakanka. Numatyta tinkama specializuota įranga laboratorinių darbų atlikimui, pateiktas kalendorinis jos įsigijimo planas. Studijų pradžiai turimos įrangos pakanka. Numatoma bazė praktikoms yra tinkama. Metodiniai ištekliai (vadovėliai, knygos, periodiniai leidiniai, metodinė medžiaga), išskyrus prenumeruojamas duomenų bazes, kol kas yra nepakankami. Jų įsigijimas numatytas *Perspektyviniame materialinės bazės gerinimo plane*.*

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Studijų eigos skyriuje pakankamai detalai pristatyti numatomi taikyti studijų metodai bei parama studentams. Tačiau priėmimo į studijas bei pasiekimų vertinimo sistemos apraše yra netikslumų.

Koreguotina numatoma priėmimo į studijas sistema. Pagal programos aprašą stojančiajam į Psichologijos bakalauro studijų programą jokių specialiųjų reikalavimų nėra. Tačiau pagal KSU ir PA Sutarties 4.2 punktą, PA, po LAMA BPO priėmimo, papildomai vykdys motyvacinį pokalbį. Jo pagrindu PA pritaro arba nepritaro studento studijoms. Tai nedera su LAMA BPO priėmimo tvarka bei Mokslo ir studijų įstatyme įtvirtintomis nuostatomis numatančiomis, kad su studijomis susijusią veiklą vykdyti galima tik gavus atitinkamą leidimą. Motyvacinį pokalbį, kuris patenka į Mokslo ir studijų įstatymo 4 straipsnio 25 dalyje pateiktą su *Studijomis susijusios veiklos sąvoką*, analogiškai priėmimui į pedagogines studijas, galima vykdyti tik prieš bendrąjį priėmimą, suderinus jo tvarką su

LAMA BPO. Motyvacinio pokalbio idėja yra priimtina, tačiau taip pat turi būti numatytas jo vykdymo mechanizmas.

Programos apraše studentų vertinimo sistema aprašyta labai trumpai. Vizito metu buvo pateiktas papildomas dokumentas *KSU egzaminų sesijos organizavimo ir studijų rezultatų vertinimo tvarka*. Dokumente detalai aprašyti formalūs vertinimo aspektai (kaupiamasis balas, informacijos pateikimas studentams). Šio dokumento 10 p. nurodoma, kad „Studijų dalyko kaupiamąjį įvertinimo formą, t. y. reikalavimai, atsiskaitymų kiekis ir būdai, atsiskaitymų datos, atsiskaitymų procentinės dalys, yra nustatoma dėstytojo kiekvieno dalyko apraše...“. Susipažinus su dalykų aprašais paaiškėjo, kad juose, kaip ir reikalaujama, pristatomi numatomi studijų dalykų rezultatai, atsiskaitymų būdai ir jų procentinės dalys, tačiau pasiekimų vertinimo metodai daugumoje dalykų aprašyti formaliai, nesiejant konkretaus vertinimo su tam vertinimui reikalingais pasiekti studijų rezultatais (išskyrus *Profesinės anglų kalbos, Ekonomikos, Sociologijos ir socialinių tyrimų* dalykus). Tačiau kaip teigiamą aspektą būtina pažymėti, kad vertinimai nukreipti ne į žinias, bet į įgytas kompetencijas.

Numatomi taikyti studijų metodai yra tinkami studijų rezultatams pasiekti. Tačiau *Psichologijos studijų krypties reglamente* bei šios programos tiksluose nurodoma, kad psichologijos bakalaurai turi mokėti atlikti savarankišką empirinį tyrimą. Tradiciškai to mokoma praktinių užsiėmimų (praktikumų) metu, atliekant psichologijos laboratorinius darbus. Dalykų aprašuose nenurodyta, kiek tam bus skiriama laiko. Juose naudojama standartinė frazė „bus atliekami tyrimai taikant nesudėtingus ... tyrimo metodus“. Nei jų apimtis, nei turinys nenurodyti. Vizito metu buvo pateikta papildoma informacija dėl turimos laboratorinės įrangos, tačiau informacija dėl laboratorinių darbų apimčių nebuvo patikslinta.

Programos apraše pateikti priėmimo į studijas reikalavimai nederą su KSU ir PA Sutartyje numatytais reikalavimais. Programos apraše pateikti reikalavimai yra tinkami, o Sutartyje numatyti neatitinka teisės aktų reikalavimų. Numatomi studijų metodai yra tinkami studijų rezultatams pasiekti, tačiau trūksta informacijos apie laboratorinių darbų apimtį. Studentų pasiekimų vertinimo sistema yra tinkama studijų rezultatams įvertinti, nors ne visuose dalykų aprašuose pakankamai išsamiai pristatyta.

2.6. Programos vadyba

Studijų programa bus vykdoma pagal jungtinės veiklos sutartį tarp KSU ir PA. Pagal sutarties 1.3.1 papunktį sutarties šalys steigs akademinio padalinio teisėmis veikiančią KSU padalinį - Psichologijos institutą, kuris bus atsakingas už psichologijos studijų ir mokslinių tyrimų vykdymą

bei jų kokybę. KSU vykdys tik bendrąsias universitetines studijas (21 kr.), bei bus atsakinga už baigiamuosius darbus ir praktikas. Studijų krypties studijas (151 kr.) vykdys PA.

Kaip jau minėta įžangoje, *KSU Atsakyme į vertinimo išvadų projektą* pabrėžiama, kad „KSU ir PA Bendradarbiavimo sutartis apima daugiau aspektų nei tik Psichologijos studijų programos vykdymas, todėl ... viso šios sutarties turinio tiesioginis taikymas ir siejimas su ketinama vykdyti studijų programa nėra korektiška traktuotė. ... Programos įgyvendinimo laikotarpiu atsakomybių pasiskirstymas skirsis nuo numatytojo pirminėje KSU ir PA bendradarbiavimo sutartyje, kuri šiuo atveju turėtų būti traktuojama kaip šalių bendradarbiavimo pagrindo faktas, tačiau ne kaip detalus programos vykdymo aprašymas“ (11 psl.).

Programos autoriai atsakyme į vertinimo išvadų projektą nurodo: „Atsižvelgdami į ekspertų rekomendacijas pateikiame vienareikšmišką atsakymą, kad Psichologijos studijų programa bus įgyvendinama (planuojama, organizuojama, viešinama bei prižiūrima) KSU. Už šios programos įgyvendinimą KSU yra betarpiškai atsakingas KSU Psichologijos institutas, kuris bus visavertis struktūrinis KSU padalinys, veikiantis Universitete pagal Universiteto statutą fakulteto teisėmis ... „ (5 psl.). **Tačiau įrodymų, kad studijų programa bus įgyvendinama tik KSU, nėra pateikta.** Jungtinės veikos sutartis yra galiojanti ir nepakeista, todėl programos vadybos ypatumai yra vertinami atsižvelgiant ir į Sutartį.

Pagal Sutarties 3.9 punktą, PA studijų programoje dalyvaus kaip neformalų išsilavinimą teikianti institucija, o joje išklausti dalykai bus įskaitomi KSU, remiantis *KSU neformaliojo ar savaiminio mokymosi būdu įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo tvarkos apraše* nustatyta procedūra. Atsakydami į vertinimo išvadų projektą, programos autoriai mūsų nuomone nepagrįstai tvirtina, kad „KSU ir PA Bendradarbiavimo sutarties 3.9 punktas nėra konkrečiai susijęs su KSU ketinama vykdyti Psichologijos studijų programa, kurią ekspertų grupė vertina“ (11 psl.). Sutarties tekstas byloja priešingai.

Numatytas PA išklausių dalykų įskaitymo KSU modelis neatitinka *Neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo aukštosiose mokyklose rekomendacijose* (patvirtintos LR Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. V-2319) deklaruojamo **savanoriškumo** principo (3.5 p.): „Savanoriškai apsisprendamas dalyvauti vertinimo procese, vertinimu suinteresuotas kandidatas yra atsakingas už pateiktus vertinti neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytas kompetencijas liudijančius dokumentus..., yra motyvuotas būti vertinamas... ir, jei siekia įgyti kvalifikaciją, sąmoningai planuoja tolesnes studijas aukštojoje mokykloje“. Pagal Sutartyje numatomą įskaitymų modelį, įgytų kompetencijų vertinimo procedūroje visi studentai **privalės** dalyvauti. Stojantieji bus klaidinami, nes per LAMA BPO įstoję į universitetines studijas, didžiąją dalį kompetencijų įgis neformalų išsilavinimą teikiančioje institucijoje.

Programos apraše, o taip pat susitikimuose su KSU administracija ir programos rengėjais buvo akcentuojama, kad už studijų kokybę bus atsakinga ir vidinę studijų kokybės kontrolę vykdys KSU. Kadangi programą numatoma vykdyti pagal Sutarties nuostatas, susidaro paradoksali padėtis. Didžioji dalis studijų bus vykdoma PA, tuo tarpu už studijų kokybę bus atsakinga KSU. Programos apraše nurodoma, kad KSU diegiama vidinė studijų kokybės valdymo ir užtikrinimo sistema (LST EN ISO 9001:2008), grindžiama atsakomybės už studijų kokybę pasiskirstymu. Ypatinga svarba šiame procese skiriama studijų programų komitetams. Tačiau pagal Sutarties 3.12 punktą programos vykdymo kokybės priežiūrą vykdo KSU Psichologijos institutas (PI). Ekspertams iškilo klausimas, koks bus santykis tarp šio instituto ir studijų programos komiteto, ar jie nedubliuos vienas kito. Vizito metu ekspertams ši informacija nebuvo pateikta. *KSU Atsakyme į vertinimo išvadų projektą* buvo patikslinta, jog „bendrają Psichologijos studijų programos vadybą bei strateginį planavimą vykdys ir užtikrins KSU Psichologijos institutas. Pagal KSU Studijų programų komitetų nuostatus, šio Instituto vadovo ir tarybos teikimu bus sudaromas ir tvirtinamas Psichologijos krypties studijų programų komitetas, kuris bus nuolat veikiantis darinys studijų programoms rengti, tobulinti, vykdyti, jų kokybei užtikrinti, skirstyti atsakomybes bei sprendimams priimti“.

Pagal Sutarties 6.9 punktą šalys sutarė, kad pateikdamos viešą informaciją apie psichologijos studijų programas, visada aiškiai nurodo abi šalis. t. y. ir KSU, ir PA, kaip psichologijos studijų programos kūrėjas ir įgyvendintojas, o PA logotipas visada pateikiamas pirmas. Pažymėtina, kad, Psichologijos akademija neturi teisės vykdyti studijų ir su studijomis susijusios veiklos, todėl viešoje erdvėje negali būti įvardijama kaip studijų programos įgyvendintoja. Priešingu atveju, visuomenė būtų klaidinama.

Programos apraše pakankamai detalai pristatyti studijų planavimo, organizavimo, priežiūros mechanizmai vykdant nuolatinės studijas. Išžestinių studijų vykdymo tvarka visiškai neaprašyta. Vizito metu ekspertai su KSU išžestinių studijų tvarka buvo supažindinti žodžiu. Iš susitikimo su programos rengėjais metu pateiktos informacijos matyti, kad apie psichologijos studijų specifiką, vykdant studijas išžestine forma, programos rengėjai kol kas negalvojo. Programos rengimo grupė susitikimo metu patvirtino, kad išžestinės studijos pirmaisiais metais neplanuojamos, ir programos apraše ši studijų forma pateikta tik kaip perspektyvinė „galimybė“.

Apraše nebuvo tinkamai aprašytas kursinių ir baigiamųjų darbų rengimas. Studijų dalykų aprašuose jie formaliai aprašyti, tačiau trūksta detalesnių paaiškinimų programos apraše. Skaitant aprašą buvo neaišku, koks santykis tarp trijų kursinių darbų ir baigiamojo darbo, ar numatytas jų tęstinumas. Vizito metu buvo papildomai pateikti 3 KSU dokumentai: *Kursinio darbo rašymo metodiniai nurodymai ir patarimai*, *Bakalauro baigiamųjų darbų rašymo reikalavimai ir metodiniai nurodymai*, *KSU bakalauro baigiamojo darbo gynimo organizavimo tvarka*. Iš pateiktų dokumentų

matosi, kad kursinių ir baigiamojo darbo gynimo tvarka KSU detalai reglamentuota, studentams teikiama pakankama parama rengiant darbus. Tačiau tai yra bendra visoms studijų kryptims skirta tvarka. Trūksta jos adaptacijos psichologijos studijoms, ypač kalbant apie trijų kursinių darbų sąsajas. Vizito metu ekspertai buvo supažindinti su programoje numatytų kursinių darbų paskirtimi, jų santykiu su baigiamuoju darbu, tačiau tai ateityje turi būti aprašyta.

Į studijų programos rengimo grupę nebuvo įtraukti socialinių partnerių atstovai, tačiau programos apraše nurodyta, kad „socialinių partnerių atstovai dalyvaus kaip lygiaverčiai nariai studijų programos plėtros grupėje“ (31 psl.). Susitikime su socialiniais partneriais jie labai entuziastingai atsiliepė apie būsimą programą ir jos poreikį. Tikėtina, kad taip pat noriai socialiniai partneriai dalyvautų ir studijų programos komiteto darbe.

Studijų programa bus vykdoma pagal Sutartį tarp KSU ir PA, kuri neturi teisės vykdyti studijų ir su studijomis susijusios veiklos. Todėl šalių susitarimas, kad pateikdamos viešą informaciją apie psichologijos studijų programas, visada aiškiai nurodo abi šalis. t. y. ir KSU, ir PA, kaip psichologijos studijų programos kūrėjas ir įgyvendintojas, negali būti realizuojamas. PA išklaustyti dalykų įskaitymo KSU modelis nedera su neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų vertinimo savanoriškumo principu, todėl stojantieji būtų klaidinami. Studijų programos apraše aiškiai apibūdinti studijų planavimo ir organizavimo procesai, vykstant nuolatinės studijas. Studijų planavimo ir organizavimo pagal ištesinę studijų formą procesai neparengti. Į programos rengimo, vertinimo ir tobulinimo procesus numatoma įtraukti socialinius partnerius. Numatomos naudoti vidinio kokybės užtikrinimo priemonės yra iš esmės tinkamos, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad didžioji dalis programos studijų numatoma vykdyti PA, o už studijų kokybę tiesioginė atsakomybė numatyta KSU.

III. REKOMENDACIJOS

3.1. Keturinama vykdyti *Psichologijos* studijų programa bus vykdoma pagal jungtinės veiklos sutartį tarp KSU ir PA, kuri neturi teisės vykdyti studijų ir su studijomis susijusios veiklos. Didžioji ketinama vykdyti *Psichologijos* studijų programos dalį planuojama įgyvendinti PA, t.y. ne aukštosios mokyklos, o juridinio asmens, neturinčio teisės Lietuvoje vykdyti studijas ir (ar) su studijomis susijusios veiklos, kas neatitinka Mokslo ir studijų įstatymo nuostatų. Siekiant užtikrinti ketinamos vykdyti *Psichologijos* studijų programos kokybę, programos rengėjams reikėtų užtikrinti ir pateikti įrodymų, kad studijų programos įgyvendinimą (planavimą, organizavimą, viešinimą bei priežiūrą) vykdytų Lietuvoje registruota aukštojo mokslo institucija.

3.2. Siekiant užtikrinti studijų programos įgyvendinimą ir tęstinumą, ketinamos vykdyti Psichologijos studijų programos rengėjai turėtų aiškiai nurodyti, kurie dėstytojai sudarys studijų programos komitetą, taip pat kurių dėstytojų KSU bus pagrindinė darbo vieta.

3.3. Ketinamos vykdyti studijų Psichologijos studijų programos materialieji išteklių yra riboti. Studijų programos rengėjai turėtų, vadovaujantis pateiktu *Perspektyviniu materialinės bazės gerinimo planu*, įrengti studijų vykdymui reikalingas patalpas bei įsigyti studijų vykdymui numatytos specializuotos įrangos laboratorinių darbų atlikimui bei metodinius išteklius (vadovėlius, periodinius leidinius, metodinę medžiagą).

3.4. Rekomenduojama atsisakyti išstėtinės studijų formos.

3.5. Rekomenduojama į studijų programos rengimą ir įgyvendinimą labiau įtraukti socialinius partnerius.

IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS

Kazimiero Simonavičiaus ketinama vykdyti studijų programa *Psichologija* vertinama **neigiamai**.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	3
2	Programos sandara	3
3	Personalas	2
4	Materialieji išteklių	2
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	3
6	Programos vadyba	1
	Iš viso:	14

1-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

2-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

3-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

4-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas

prof. dr. Mindaugas Rugevičius

Grupės narys

doc. dr. Evaldas Kazlauskas